

atd. Na druhou stranu je výběr pochopitelný, když uvážíme, že diplomant vybírá taková rozhodnutí, kde soudy hovoří o aplikaci pravidel či principů, ale diplomant je podezřívá vlastně z aplikace politik (opět ve Dworkinově smyslu), přičemž je samozřejmě sporné, zda ve všech jím uvedených případech k něčemu takovému dochází – např. by to mohlo být jasné v případě rozebíraného rozhodnutí NSS, které se snaží „zachránit“ stát před jeho legislativním zmetkem, zatím co v diskusi o nálezu ÚS na str. 67 a násl. to již tak jasné vůbec být nemusí. Ale jestliže je to sporné, pak se znovu objevuje otázka rozlišení mezi principy a politikami, o níž jsem mluvil výše.

V závěru diplomant zaujímá jisté kritické postoje k roli především Ústavního soudu, který se může jevit jako aktér, jenž narušuje dělbu moci, protože svým rozhodnutím vnáší do práva hodnoty, které nejsou zákonodárcovy a které tedy nemusí mít nutně demokratickou legitimitu. Ale neznamenaly ba třeba zdrženlivost ÚS k takovému vnášení, vlastně rezignaci na používání právních principů? Např. Jeremy Waldron z požadavku demokratické legitimacy práva dovedl kritiku celého systému judicial review tak, jak je praktikováno Nejvyšším soudem USA. Jestliže totiž principy mají nějaký morální základ, nemusí být nutně tento morální základ sdílený většinovou společností. A jsem zase zpět u otázky zdroje právních principů, jak jsem na to upozorňoval výše. Zkrátka: téma práce mohlo být rozpracováno hlouběji a s větší razancí.

I přes uvedené připomínky práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou „velmi dobře“.

V Plzni dne 16.5.2012

Michal Šejvl

Posudek na diplomovou práci Jaroslava Vaňka „Právní principy soudobého státu“

Z hlediska struktury se předkládaná práce dělí na tři části: V první (kapitoly 1 a 2) je podniknut pokus o vymezení právních principů na rovině teoretické, přičemž se v ní diplomant zabývá názory Harta, Dworkina, Alexyho, Holländera a Sobka na rozličnou povahu právních pravidel a právních principů. Druhá část (kapitola 3) se pokouší o třídění právních principů podle toho, v jakém právním odvětví se nacházejí, přičemž vychází především z prací Wintra a Tryzny. Konečně třetí část (kapitola 4) se zabývá tím, jak jsou právní principy aplikovány v praxi našich nejvyšších soudů (autor si vybral celkem pochopitelně ÚS a NSS), což ukazuje na několika podle něj ilustrativních případech. Závěr shrnuje dílčí poznatky práce a klade několik otázek k diskusi. Z hlediska formálního je práce napsána srozumitelně i čtivě, neobsahuje nějaké velké množství gramatických chyb či překlepů (i když některé chyby, které znemožňují čitelnost textu, zde samozřejmě nalezneme, např. na str. 21 při citaci nálezu Pl. ÚS 33/97). Diplomant pracuje vlastně pouze s českou psanou literaturou, což jistě není věc, za níž by měl být pochválen, ale pohanění snad také není na místě, protože základní teoretické práce o povaze právních principů (Dworkina, Alexyho) jsou dostupné i česky, resp. slovensky, autor je využíval, a ti, kdo stejně jako já, považují za nejdůležitější z práce její třetí část, mu to, že nepracoval s cizojazyčnými vzory, snadno prominou.

Nyní k obsahu práce samotné: Jak jsem již uvedl, za nejdůležitější v práci považuji především její čtvrtou kapitolu. Třetí kapitola je dle mého názoru přes svůj rozsah (téměř polovina práce) „jen“ vlastně dosti nudným seznamem právních principů v jednotlivých právních odvětvích, přičemž diplomant zde pouze kompiloval z jiných prací a svého vlastního tak v této části mnoho nepřidal. Proto bych se bez této kapitoly v práci docela dobře obešel. Přesto i v této kapitole mohl diplomant projevit trochu více iniciativy – např. když ve shrnutí na str. 58 říká, že ochrana slabší smluvní strany v obchodním právu nemusí být tak silná jako v právu občanském (což je poznatek, myslím, obecně přijímaný), mohl se zamyslet také nad tím, zda jednotný režim závazkového práva v současné rekodifikaci soukromého práva nebude tuto ochranu slabší smluvní strany na jedné straně oslabovat pro právo občanské, anebo na druhé straně naopak posilovat pro právo obchodní.

Pokud jde o první část, diplomant se dle mého názoru nedopustil nějakého zásadního zkreslení koncepcí právních principů jednotlivých autorů a odvedl standardní práci. Přesto se domnívám, že mohl poněkud více polemizovat s autoritami. Napadají mne v této souvislosti dva postřehy: Za prvé, mohl více zproblematizovat dělení mezi principy a politikami, když ve čtvrté kapitole ukazuje, že české soudy někdy tvrdí, že aplikují pravidla a principy a přitom aplikují politiky (ve Dworkinově pojetí). Z druhé, mohl se hlouběji zabývat tím, co je vlastně rozuměno pod termínem „morálka“, když Dworkin či Holländer hovoří o principech jako o koneckonců výrazu jisté morálky: Má jít o morálku intersubjektivně určenou jakousi „tichou dohodou“ (diplomantův trefný termín) společností, anebo o morálku vycházející z nějakého objektivního zdroje? Diplomantovy úvahy na str. 25 a násl. kolem tohoto problému krouží, ale nepouštějí se nijak do hloubky – argumenty pro jeho skepsi vůči Kantovu kategorickému imperativu na str. 25 jsem moc nepochopil: Kantovi jde podle mne o vypracování jistého (pro něj racionálního a tedy objektivního) kritéria toho, která pravidla budou morální a která ne; neuvažuje přece vůbec o tom, že se tak lidé skutečně chovají nebo budou chovat. O Dworkinovi i Holländerovi je známo, že jsou morálními objektivisty – ale není právě toto slabinou jejich teorií, protože morální objektivismus je obtížně obhajitelný?

Pokud jde o čtvrtou kapitolu práce, lze mít nejspíše výhrady k výběru rozhodnutí, na nichž se autor snaží ukázat, jak jsou právní principy aplikovány nejvyššími soudy v ČR, a to proto, že bychom nejspíše našli příhodnější rozhodnutí, kde by se pečlivě vážily principy